

KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lel. Egész évre 120 Lel
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. NOVEMBER 1-15

21.-22. SZÁM

BETHLEN GÁBOR.

TARTALOM: *Dr. Tavasz* Sándor: Bethlen Gábor üzenetei. — Bethlen Gábor végrendelete. — *Horváth Jenő*: Nagykárolyi nagyhét. — Zsilvölgyi egyházközségeink. — *Dr. Dávid György*: Egyházközségeink 17. századbeli hitéletéből. — *László Dezső*: Balatonszárszó. — *Biró Mózes*: Válasz D. E. „Tiltakozunk“-jára. — *Nagy József*: Könyvismertetés. — Krónika.

KALVINISTA VILAG

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. NOVEMBER 1—15

21.—22. SZÁM

Bethlen Gábor üzenetei.

Isten különös kegyelmének a nyilvánítását kell látnunk abban, hogy az utolsó évtized sulyos kísértésektől és próbáktól terhes napjaiban egymásután merülnek fel nemzeti történelmünk nagyjainak nagy évfordulói s ma, amikor a jövőndő oly homályos sötét: a múlt nagy tettei, tanácsai és tanításai nyílnak meg szemünk előtt, hogy hennük a jövőndő próféciái zengjenek felénk.

Az 1929-ik év talán a leggazdagabb az utolsó évtized nagy évfordulói között. Erre az évre esik a *speieri birodalmi* gyűlés, ahol a mi atyáink protestáltak azok ellen, akik Isten Igéjének igazságát emberi véleményekbe akarták belefojtani s emberi érdekek által akarták elnémítani. Erre az évre esik *Károlyi Gáspár*-nak, a legnagyobb magyar tolmácsnak a négyszázéves születési évfordulója. Annak a nagy magyar reformátornak a jubileuma ez az év, aki a teljes Szentírás magyar fordításával ajándékozta meg nemzetét s közelebből magyar református egyházát. És erre az évre esik *Bethlen Gábor*, ama nagy kálvinista fejedelem halálának a háromszázéves évfordulója, aki 1580-ban Marosillyén született s 1629-ik év november 15-én Enyeden halt meg.

E három nagy évforduló közül hadd fordítsuk a mi figyelmünket a Bethlen Gábor szelleme felé s hallgassuk meg azokat az üzeneteket, amelyeket életén, történetén, személyiségén és jellemén keresztül szól ma mihozzánk, erdélyi magyar reformátusokhoz, sőt Erdély minden hűséges fiához!

Ha igaz az, hogy a nagy történelmi személyiségek vulkánok, akiken át a mélységek szólanak mihozzánk, ezt különösképpen elmondhatjuk Bethlen Gáborról, a kálvinista fejedelemről, Erdély legnagyobb fiáról, akinek lelkén és életén keresztül a mártíromságot hordozó erdélyi magyar lélek tragikus mélységei szólanak mihozzánk.

Bethlen Gábor először is azt üzeni nekünk, hogy a mi életünk alapja nem a mi akarataink és nem a mi elhatározásunk, hanem az Uristen mélységek és magasságok fellett uralkodó akarata, tehát mi szerszámok és eszközök vagyunk az Uristen eleve elhatározó és kiválasztó kezében.

Bethlen Gábor a marosillyei várkastély urának Bethlen Farkasnak, az egyszerű birtokos nemesnek és Lázár Drusiánnának, a nemes székely leánynak a fia, aki alig 13 évig él és játszadozik a Maros parton, amikor teljesen, atyáról, anyáról árván marad. Gyámja Lázár András székely királybíró, aki azonban sem a gondozásával, sem a nevelésével nem törődik s nem akadályozza meg, hogy Báthory Zsigmond fejedelem el ne vegye illyei uradalmát. Föld nélkül, nevelés nélkül maradt az árva Bethlen Gábor. Hir és levélvivő lesz a fejedelmi udvarban, majd török földön hányódik évekig, török zsoldon és török basák társaságában. Ha emberi szemmel és emberi ítéllettel mérte volna valaki a Bethlen Gábor életét az ő ifjúságában, csak kalandor élet esélyeit, zülleteit és nyomorúságait jósolhatta volna neki. Ez az élet azonban Isten kezében volt s ezt az életet Isten maga gondozta és nevelte olyan tökéletes és határozott jellemű személyiséggé, amilyen kevés volt Erdély történetében.

Bethlen Gábor élete története egy egyéniesség formájában magán viseli azt a bélyeget, amely pontosan kifejezi Erdély egész történetének és sorsának karakterét. Alig van még a Földnek egy pontja, melynek változatosabb, küzdelmesebb, hányatottabb, esélyekkel és mártíromsággal telítetebb lenne, mint Erdély földjének története. Mennyi szívósság, mennyi türelem, mennyi erő, mennyi okosság, de egyszerűségi mennyi bölcsesség, mennyi szeretet, mennyi reménység s főképpen mennyi hit kellett ahhoz, hogy valaki ezen a földön éljen

met jól indította, szent ismeretére juttatott, igaz hittel, élő reménységgel megajándékozváu, méltóságos úri állapotra, abból fejedelemségre felemelt és aki minden dolgaiban véghetetlen kegyelméből igazgatott, az hadakban alkalmatossággal, bátorsággal megáldott és aki sok gonosz akaróimat megszegyenítette, sok ellenségim ellen szép győzelmekkel megáldott, nyomorú hazámat marokni nemzet(ség)emmel megtartotta és oltalmazta. Én az, aki az én hazámnak gondviselésére elégtelenségemből elégségessé, tudatlanságomból annyira való okossággal tudósított, hogy tizenhat esztendőnek elfolyásiban ellenségünk lovaiknak lábok hazánk földét nem nyomták; mit kívánhattam volna az én Istenemtől ezeknél egyebet, holott jó egészséggel (is) ingyen való kegyelméből megáldott volt. Ennek egyedül tartoztam a hálaadással, ha arra elégségem volna; de miúthogy ember magától a jónak még csak meg-gondolására is elégtelen, azért kérem ő szent Felségét, hogy ha mi részecskéjét életemnek hátra tartotta, vezéreljen igazságosan és tégyen elégségessé szent lelkének tiszta vigasztalása által, szerelmes szent fiáért, hogy utolsó óráimig rám kiöntött s velem közlött bőséges kegyelmességét dicsérhessem, áldhassam, magasztalhasam, hálaadó könyörgésem által Amen.

Mivel pedig a mi bűneinkért mind fejenként a festi halandóság alá vettettünk, melytől senki meg nem menekedhetik, én is, ha mostan az én Istenemmel súlyos kezeit viselven, magamban gondolkodom állapotomról, nem tudván, mit végezett el az Isten ő Felsége felőlem, hogy szintén készületlenül ne találtsam, mindeneknek felette igyekezem a Felsége Istennel megbékélni, az én idvezítő Úram Jézus vérének erejével Sacramentaliter, minden alkalmatossággal élven, el nem mulattam, kinek érdemében bízván, religiómat Isten kegyelmességéből az igazságra adatott az igaz Apostoli szent Evangéliomi valláson fundálni erőlködtem és abban meggyökerezni s lelkemet megnyugotni fáradoztam, úgy, hogy e napiglan soha senki nem mondhatja méltán, hogy semmi változó rendeknek persecutiojokban hitemet (melyben keresztény szüleimtől educáltattam, noha pápista fejedelem házában nevelkedtem ötödfél esztendeig) megcséréltem volna, Istenemet elárultam volna. Hazámhoz is oly álhatatos szeretetet viseltem, hogy soha véle nem ellenkeztem, hanem szabadságára vigyázó tagjaival egyetértettem és készebb voltam exiliumokat kárvallásaimmal is inkább szenvedni, hogy sem mint veszedelmében, romlásában egyetértének némelyekkel...

„Mely szép virágjában maradtott legyen Magyarországon is mind addig, valamíg a maga nemzetéből választhatott fejedelmet, constál, és az historiák bizonyítják. De mihelyt derekasan a magok nemzetéből való electiot megutállák,

megveték, idegen fejedelmek alá veték s adák magukat, micsoda haszon következne belőle? Nem egyéb két felé szakadásnál, a dolog talán magában világosabb annál is, amint kívántatik. E mi szegény hazánk véghazáját, hogy az Úr Isten ingyen való kegyelméből megtartotta, megoltalmazta légyen ennyi idők forgásiban, változásaiban az idegen nemzetből való fejedelmek reá való elvégezett gonosz szándékjoktól, kinek pajsúl való oltalmára mint rendelte volt a török nemzetet, mindeneknél nyilván vagyion és valamíg a török nemzettel való frigy mellett megmaradtak, mellőle el nem állottak, volt-é valakitől valami bántások? János király idejétől fogva arról magunk tehetünk bizonyosságot. De mihelyt a német nemzet mellé állának, micsoda jutalommal fizete, szájunkban az íze; azzal tudniillik, melylyel régen kívánta és mesterkedett benne, hogy nemzetünket elfogyathassa, kegyetlen halálnak nemével megölhesse, országunkat a földdel egyenessé tégye, vagy éppen elpusztíthassa, és ha a Felséges Úr Isten csodálatos képen a török nemzetet ujjabban hozzánk nem gerjeszti s kapcsolja vala és igen jó, jámbor Urat nem támaszt vala véghezvitelére, (mely dologban mennyit szolgáltam légyen, tégyen az Úr Isten bizonyosságot róla), ki meri azt mondani nemzetünk közzül, hogy Erdély országát idegen nemzettel meg nem töltötték volna? hol volna az Isteni tisztelet? hol volna a magyar nemzet? és hol volna szabadsága? azt itélem, hogy itt arról nem szükség arról szólanom. Annak okáért mindezeket minden hazájikat igazán szerető rendeknek consideratióban venni igen szükséges és a megtörtént experientiával tanult veszedelmes állapotokat eltávoztatni azért, hogy abban többé ne essenek, így kerülhetik el. Ha magukban egyesek lesznek, az Istent igazán tisztelik, félük és ő kicsiny anyaszentegyházának hűséges gondviselői lesznek, egymást tökéletes szívvel szeretik, a religio felett egymással nem veszekednek, hanem annak megítését ama nagy papra bízzák, aki lakik mennyben és az, hol kinek-kinek, amiut érdemelette, megfizet; ie légyenek papokká, ne idvezítsenek erővel senkit, légyen szabadságban az ország constitutioja szerint, a négy recepta religio vallás közzül, ki melyiket amplectálja. Az alattomban való veszedelmes practikáknak, — kérek az Istenért mindeneket békét hagyjanak, kiki elégedjék meg a maga sorsával s állapotjával ne igyekezzenek ujjabb változást csinálni, kitől ujjabb tűz gerjedjen közöttünk, becsüljék, féljék fejedelmeket, ne contemnálják, hogy feminus sexus, mert Istentől rendeltetett és közönségesen országul eligálták maguknak, igyekezven jövő állapotjokról jó idején gondot viselni, a mi engedelmiünkből, sőt szép intéseinkből...”

„A fejedelem mindenek felett istenfélő és kegyes életű, vallásban tökéletes, álhatatos, az

sával. Ott vannak pl. a munkásaink — nem törődünk eleget a sorsukkal. Pedig a mi munkásaink nem rossz reformátusok. A mi erdélyi egyházunk püspöki széke foglalkozván egyházunk szociális feladataival, elfogadott egy tervezetet, mely így jelöli meg a célt: a) figyelemmel kíséri a hívek anyagi helyzetét, segíteni, hogy az jobb legyen; b) gondot fordítani népegészségügyre; c) küzdeni a kivándorlás ellen; d) a gyülekezetből eltávozottakat, cselédeket, tanoncokat nyilvántartani; e) a nemzeti hagyományokat ápolni; f) minden módon előmozdítani a nép gazdasági és szociális életérdekeit. (Ref. Szemle 1929. I. 31.) Az elgondolás az, hogy a pásztor a rábizottaknak minden dolgára vigyáz. Azért, hogy a 700.000 erdélyi református magyar megmaradjon annak, ami.

Ezekután Gönczy Sándor helybeli lelkész Isten iránti hálaadással mond köszönetet a két egyházkerület vezetőjének ez áldott napok alkalmáért, kifejezést adva amaz közóhajnak, hogy a református nagyhetet a két egyházkerület ezután mindig együtt tartsa. A köszönő szói Vásárhelyi János adta vissza a nagyhét résztvevői nevében, örömmel helyeslően a közös nagyhét gondolatát. A „Tehened bízunk” énekülésével aztán le is zárult a nagyhét első, s mondhatjuk: közvetlenebb, meghittebb része.

Délután ünnepélyes harangzúgás és fogadtatás közepette megérkezett a két testvértület püspöke, dr. Makkai Sándor és Sulyok István.

Este a színházban *irodalmi estély* volt, mely egészen a hírdetett műsor szerinti művészi számokkal folyt le. Az estélyen Károli Gáspárt és korát Tabéry Géza ismertette és méltatta, ünnepi beszédet Vásárhelyi János mondott.

15-én reggel a számban erre a napra rendkívül megnőtt sereg a templomba és az iskola udvarán rögtönzött szószék köré tödült, *istentiszteletre*. A templomban a két püspök szolgált; az Igét, Ésaiás 40:6—8. alapján. a mi püspökünk hirdette. Itt vagyunk — mondotta — hálát adni Isten nagy ajándékáért, melyet Károli Gáspár által adott nekünk. Nem embert ünneplünk, mert minden test pusztuló fű, hanem Isten beszédét, mely megmarad örökre. K. G. nem a saját bölcsességét szólta: Isten tolmácsa volt. Sokkal nehezebb alázatosan elnémulni, mint a magunk bölcsességével tündökölni. Áldása felmérhetetlen. Megszentelte nyelvünket: Isten gondolatai szólaltak meg rajta. Vigasza, tanácsadója lett szegénynek, fejedelmnek egyaránt. A családapák ezt forgatták reggel-este az asztalon. Milyen szép lenne ez az ünneplés, ha csak hálaadás lenne benne. De ítélet is van. Isten Igéje vádol is ma, népünket, egyházunkat, minket, hogy megvetettük a nagy ajándékot. Lekerült a családi

asztalról, kiesett egész életünkől. Vele pusztult, sorvadt nyelvünk, jellemünk. Aztán mikor jött a nagy katasztrófa; minden összeomlott, minden elveszett. És mégse, Isten kegyelmet akar adni, ha visszatérünk hozzá — ha ismét felveszük az eldobott könyvet. Egyetlen jogunk az élethez: Isten tolmácsainak lenni. Én nem félttem református népünket csak önmagától, a saját bűneitől. Messze földről, akik egybegyűltünk itt, forrjunk össze egy szent fogadalomban: hogy ezt a megvetett könyvet életünk fundamentumává tesszük.

Ugyanebben az időben az iskola udvarán Szombati-Szabó István hirdette az Igét. Ünnepi istentisztelet volt (Materny I., Rhédey K. és Frint L. szolgálatával) a helybeli lutheránus templomban is.

Istentisztelet után a templom főbejárata fölött elhelyezett *Károli-emléktábla leleplezése* következett. Dr. Gönczy Lajos leleplező, ünnepi beszédjében utalt Károli élete külső mozzanatainak, születésének homályos voltára, amivel Isten a mellékesről a fontosra irányítja tekintetünket. Amit most teszünk, nem hála-lerová, hanem éppen adóslevelünk kiállítására nézve, hogy vállaljuk a Károli által magyarra fordított Biblia minden kötelezését.

Az emléktáblát a nagykárolyi gyülekezel nevében Gönczy Sándor helybeli lelkész vette át, szent kötelezéseként.

Majd az egész ünneplősereg a színházba vonult *díszközgyűlésre*. Domahidy Elemér elnöki megnyitójában utalt a magyar Biblia sok áldására s indítványozta a *Károli Gáspár Irodalmi Társaság* megalakítását, hogy a Bibliát minden magyar asztalra eljuttassuk. A magyarországi reformátusok öt kiküldötté közül előbb Sipos József, majd Csikész Sándor adta át az üdvözetet. Mintha egy szétszórta család gyermekei gyülnének össze — mondotta az előbbi — családi ünnepre itt. Emberalkotta határok elválaszthatnak minket, de vannak kapcsolatok, amiket soha el nem lehet szakítani. Ilyen kapocs a mi közös *hitünk*. Ilyen a *reménység*, hogy fogunk mi még együtt ünnepelni. És ilyen az a *szerelem*, mely testvérekké köt össze minket örökre. Csikész Sándor 1,500 magyar református lelkipásztorok, 15,000 presbiternek s a debreceni egyetem hittudományi karának üdvözetét hozta szóban is, írásban is. K. G. földi életében bejárta a Dunántúlt, a Felvidéket, Erdélyt — határokon túl érjen el ma is minden magyar szívhez az ő öröksége. Evangélikus testvéreink együttérző üdvözetét superintendensük, Frint Lajos, hozta el, tiltakozását fejezve ki egyuttal az ellen, hogy a magyar irodalomtörténeti könyvek pár sorban elintézzék K. G. jelentőségét. Üdvözetet hozott az unitáriusok kiküldötté (Gvidó Béla) útján, levélben pedig a csehszlovákiai református magyarság, a skót református egyház stb. Az együtt ünnepl-

énekeltek. A szakramentumok kiszolgáltatása a templomban történt, kivéve a betegek úrvasoráztatása.

A rendes istentisztelet körén kívüli szertartások közül csupán az esketés és temetés fordul elő, mert a konfirmáció még nem volt gyakorlatban. Az esketési szertartás imákból, intőbeszédből és esküformából állott. A temetés kezdetben a legegyszerűbb szertartás mellett folyt le: egyszerű könyörgésből állott harangozás, éneklés nélkül. Később azonban bejött a temetési szertartás. Az egyszerű imát hosszadalmas könyörgés, többszörös temetési egyházi beszéd, dicsérő gyászszónoklatok, az ú. n. orációk és verses búcsúztatók váltották fel. A temetési szertartásban azonban csakis a jámbor, vagy megjavult emberek részesültek. A bűnbánat nélkül elhalt gonosztevők, kiközösítettek és törvényesen kivégzett egyének elretentő példa gyanánt minden egyházi szertartás nélkül és félreeső helyen temettek el. Ezt nevezték „szamar temetés“-nek.

A kultuszban a 17. század vége felé a puritánizmus hatása alatt az egyszerűség kezdett hódítani.

Erkölcsei élet. Az erkölcsi élet fenntartására szigorú felügyeletet gyakorol az egyház, mert a református egyház az egyházas és erkölcsileg tiszta életre a legnagyobb súlyt fektette. Az erkölcsi élet főképen tündöklött Bethlen és Rákóczy idejében, amikor minden téren a puritán tisztaság látszott meg. Templomot gyakorolnak a hívek, a vasárnapot, ünnepnapokat rendszeresen megünneplik, vadházasság ritkán fordul elő, paráznak, káromlók alig-alig találhatók; a törvények tisztelete, egyházi személyek megbecsülése uralkodik mindenütt, a kölcsönös megértés az egyházi és világi életben, nemkülönben a jogállapot, ez az, ami a 17-ik századnak főleg az első felét jellemzi. E század második felében igaz, hogy valamelyest hanyatlak ez az élet, de még sem feslett, még sem züllött, bár Apaffy uralkodásának második fele a szakadatlan udvari cselszövények, az egyes urak kapzsisága, féktelenkedése miatt megrontotta a felsőbb osztályok erkölcsét, s ez az utóbbit a társadalmi rétegekre is hatással volt. Az egyház azonban nagy buzgalommal töltötte be nemes hivatását az erkölcsi téren is. Hogy pedig ezt megtehesse, annak oka az, hogy komolyan fogta fel hivatását, valamilyes állami támogatásban is részesült s ami fő, olyan egyházfegyelme volt ez időben az erdélyi anyaszentegyháznak és egyházközsegeinek, hogy ez a mai ú. n. felvilágosult században is a legnagyobb tiszteletre és elismerésre méltó.

Egyházi fegyelem. Az egyházi fegyelem volt e korban az a hatékony fegyver, ami az egyes gyülekezetekben rendet, egyháziasságot és erkölcsi életet teremtett. És ez az egyházfegyelem in capitis et in membris dolgozott.

És ez helyén való is volt. Mert hogyan is lehetett volna kívánni a tagoktól, hogy jók legyenek, ha a fő, a vezető rossz. Vajjon, ha a pap, vagy mester káromkodott, ez nem éppen olyan bűn volt-e, mint a híveké, ha nem súlyosabb?! Ezért van az, hogy az 1642-iki enyedi zsinat felállítja az egyháziakkal szemben a tilalmakat, amelyben nemcsak magát a papot teszik felelőssé a nem papias életért, hanem a kánonok szigora a feleség, vagy a gyermekek mindennemű hibájáért is magát a papot tette felelőssé, sőt büntette, ha csak maga nem kérte büntetésüket.

Ami pedig az egyháztagokkal szembeni egyházfegyelmet illeti, itt is látjuk az egyház hatalmát és erősségét az erkölcsi és egyházas élet irányítása terén. És nemcsak magára a bűnözésre szól az egyházfegyelem, hanem arra is, ha pl. elmulasztja elvégezni a kirótt munkát a cinterem és paróchiális épületek körül. Erre vonatkozólag korjellemző a marosfelfalusi egyházközség levéltárában feltalálható végzés, amely a következőket mondja: „eddig az volt praxis szerint, mind nemes, mind nemtelen magyarság a paróchiális házak és templom körül való kerteket, ki-ki a maga részét intra quidenam felállítja sub poem flor 3.“

„Valakik ez eklában constituált curator uramat mellette levő egyházfiakat meg nem becsülik, ökegyelmektől in justis et licitis nem függenek... tehát azon személyek akár nemesek, akár nemtelenek, totius quotius deprehendátván in poena flor 3 incurraljanak, kiknek nem lesz annyit érő jószágok, in facie sedis ecclesiae pro exemplo aliorum severissimo megpáltáztassanak.“

„Templom mulasztás harmadszor kalodába verés.“

„Innapi multság büntetése kaloda, ellenállóknak eklézsiaövetés. Káromkodók büntetése ugyanaz.“

Ugyancsak e kor szigorú egyházfegyelme tárja fel előttünk a mezőmadarasi egyházközség régi jegyzőkönyveiben található eme passzus: „Ha valaki ezután káromkodik Attával, Teremtetével Publice, a Perengérnél megveretessék, annak felette Publice a templomban reconciliáljon. Valaki ünnepen valami dolgot teszen, kismegye birságán 3 frton maradjon. Ha valaki a templomot, vagy communitot sokszór elmulat, 3 frton maradjon.“

Az egyházfegyelem azonban nemcsak a káromlás, templomkerülésre, ünnepnapon való dologra vonatkozott, hanem a paráznaságra, lopásra, becsületsértésre stb. Így pl. egy makfalvai régi „deliberatum“ szerint egy egyháztagot derékmegyebírságra (egész eklézsia jelehlétében kirótt bírság) ítéltetik azért, mert az egyház erdejéből történt falopás alkalmával, amidőn a „megye bíró“ bökülésre hívta fel, akasztóknak nevezte a megyebírót és egyházfiakat.

Másik nyereségünk éppen az ellenkező oldalon van. Fontos a munka szervezettsége, tervszerű kivitele és szolgálata.

Külföldi kapcsolataink megerősödtek. Meghívást kaptunk az 1931-iki nagy amerikai világkonferenciára és a jövő évi egy hónapos genfi európai titkárszövetségi konferenciára. Ezek a jelek azt mutatják, hogy az 1,600.000 ifjút magában foglaló világszövetség, dacára annak, hogy nem vagyunk hivatalosan elismert kapcsolatban vele, számít reánk az ifjúság nagy világszolidaritásában. Egy újabb pont, ahol egyházunk megjelenik Krisztus világ egyházának életében. Erről a konferenciáról hoztuk haza az egyetemes ifjúsági imahét programját. Hisszük, évről évre nagyobb odaadás mellett tarthatjuk ezt is meg.

Erdélyi fiúk megismerkedtek külföldi fiúkkal. Fognak egymással levelezni.

E konferencia után még többen foguak a külföldiek közül rájuk gondolni, érettünk imádkozni.

A nemzetközi konferencia után a magyarországi Ref. Keresztény Ifjúsági Egyesületek konferenciája következett. Közlebből megismerkedtünk ezzel a mozgalommal is. Egészen az utóbbi évekig ez a mozgalom felekezeti mozgalom volt. Újabban állították be a református és evangélikus munkaágakat. Az egyház a református ágat úgy pártfogolja, hogy a ref. ág titkárának fél fizetését fedezi. Az újabban beállított földműves, titkár hasonló támogatásban részesül. Pár éve a mozgalomnak egyetlen titkára volt, a mostani nemzeti titkár. Haladást mutat, hogy ma mellette négy más fizetett titkár dolgozik (református ág, földműves, fiúmunka, adminisztrációs).

A magyarországi ifj. mozgalomnak nincs meg az az áldott egysége és az egyházzal való szoros kapcsolata, ami nálunk megvan. A vezető emberek mindig irigykedve gondolnak ebből a szempontból a mi mozgalmunkra. A K. I. E. végez református gyülekezetekben néhol felekezeti, néhol református jellegű munkát. A középiskolák Missziói Bizottsága fizetett titkára által végez egyházi ifj. munkát a középiskolákban. A C. E. szövetség hasonló módúlag végez rendszeres ifj. ker. munkát. Rajtuk kívül a Magyar Ev. Ker. Diákszövetség és a Soli Deo Gloria diákszövetség folytat hasonló munkát. Hasonló széttagolódás uralkodik az ifjúsági lapok terén. Sok esetben a lelkész, a gyülekezet és az ifjúság nem tudja, melyik mozgalomhoz csatlakozzék. Annyi a különböző mozgalom által rendezett ifj. konferencia, hogy alig tudja valaki megállapítani, hogy melyikre menjen. Még sajnálatosabb az a körülmény, hogy sok esetben jelszavak, féltékenykedések, az egy célért szolgáló mozgalmakat szétválasztják. Nem irigyeljük ezt az állapotot, amit a mi egységes, egyházi munkánk ablakából

nézve nem is igen tudunk megérteni és elbírálni.

Magyarországon aránylag jóval kevesebb gyülekezetben folyik szervezett ifjúsági munka, mint nálunk. De ahol folyik, ott külsőleg jobban szervezett. Több helyi egyesület rendelkezik saját házzal.

A konferenciának nem volt olyan vezetői és felnőtt hátvédje, mint nálunk. Két-három lelkész vett részt a 120 tagot számláló konferencián. Ez sajnálatos jelenség. Nagyon sok gyülekezetben a lelkész nélkül kénytelen az ifjúság összejöveteleit megtartani, inkább a tanítóságra támaszkodva. Ez viszont nálunk szokatlan jelenség.

Ennek a mozgalomnak azonban több hivatásos, kiképzett munkása van, mint a miénknek. Vannak olyan helyi csoportok, amelyek titkárai külföldi bibliai iskolákban éveket tanulnak.

A Soli Deo Gloria református diákszövetség konferenciája volt a harmadik tükör, amelyikben szemlélhettük a mi ifj. mozgalmainkat. Jól fegyverezett, rendszeres program alapján dolgozó, kimondottan református főiskolás munka. Vezető konferenciáján széles vonalú, pompás tervek bontakoztak ki. Beszámolók mutatták, hogy a terveket keresztül is viszik. Nagy tömegeket mozgat meg ez a kör, szava és hatása túlterjed az ifjúság keretein. Az ú. n. „általános keresztyén“ (mi nem szeretjük ezt a kifejezést) mozgalmakkal szemben való állásfoglalása azonban a lelkiek terén bizonyos elszűkülésre szolgálhat kísértésül. A konferencián csak zsoltárokat énekeltünk, elvétve egy-egy új éneket. A nagyobbára külföldi ref. egyházak énekeiből, régi magyar énekekből álló ú. n. Hozsánna énekek használatától itt nagyon idegenkednek, dacára annak, hogy a magyarországi egyházi énekeskönyv is felvett ezek közül majdnem annyit, mint a mi énekeskönyvünk. Mi a leguniverzálisabb, a minden ellentétet áthidalni képes, hitvallások, világnézetek és theológiák mögött égő evangéliumi református gondolat lökötő melegét nem találtuk elég erősnek a mozgalom megnyilvánulásában. Ez nem kritika, hanem testvéri tapasztalat és vélemény őszinte kinyilvánítása. Ez a lélek nálunk általánosabb, mi a gör. keleti román ifjúsággal is fel tudtuk venni az együttműködés kapcsolatait éppen kálvinizmusunk univerzális karakteréből kifolyólag, anélkül, hogy hitvallásos és nemzeti meggyőződésünkől egy jöttányit is engedtünk volna.

Sok áldott indítást nyertünk a rendszeresen kiépített főiskolás munka végzésére. Együtt érző testvérszívekkel gazdagodtunk meg ezen a harmadik konferencián is.

A balatonszárszói konferenciák áldásairól, tanulságairól lehet sokat írni, de minden ál-

dásról beszámolni nem lehet. Nagy áldás volt, hogy ott lehettünk. Új terveket, szempontokat, erőt és új testvéri arcokat, jó kívánságokat és áldást hoztunk magunkkal. Ami gondolatot, képet, imádságot mi ott hagyunk, használja fel az Úr országa szolgálatára.

László Dezső.

Keresztyén kritika

Válasz D. E. „Tiltakozunk“-jára.

D. E. harc-éhesen hív fel „Tiltakozunk“ c. cikkében, hogy „feleljen nekünk Biró Mózes. . .“ Csak ezért szólok tehát.

Mindenek előtt ad acta regisztrálom emlékezetemben azt a tény, hogy inkriminált cikkem („Csak eszköz, de eszköz“) fő lős sajtóeredménnyel zárult, amennyiben egy ad capitum vulgi, kedves demagógiájával megírt, haza-legyező vezércikket is termelt „Tiltakozunk“ címen D. E. lapja számára. Silány gyümölcs, mondhatom. S ha ez volna minden, amit az inkriminált cikk teremhetett és termelt a cikkemet végigolvasó lelkekben, akkor bizony csaknem kizárólag szomorú negatívumot kellene elkönyvelnem eredményképpen.

De nézzük csak közvetlen közléről a dolgot s mindjárt egészen természetesnek találjuk a D. E. hangját. Hiszen mit tesz ő? Félőn őrizi a nemes kálvinista-klérus nimbuszát és érdekeit minden „méltatlan támadás“-sal szemben. Mi következik ebből? Hivatásánál fogva tiltakozik az ő megítélése szerint a klérust ért minden sérelem és támadás ellen, még akkor is, ha az a lelkiismeret szava a lélek életéért. D. E. és „sz. c.“ nyugtalanul tiltakozó szívét (II. évf. 19. sz. Szerk. ü.) megnyugtatom a Gamáliel tanácsával: „Mostanra nézve is mondom néktek, álljatok el ez emberektől, és hagyjatok békét nékik: mert ha emberektől van e tanács, vagy e dolog, semmivé lesz; Ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok azt; nehogy esetleg Isten ellen harcolóknak is tulálassatok.“ (Ap. csel. 5. r. 38—39. v.)

Mivel azonban a D. E. tiltakozása a magára-néző, magáért-harcoló, külső-ember ténykedése (t. i. csak így érthető meg az ő tiltakozása), ennél fogva csak az egyik, a lényegtelenebb fele a dolognak. A másik fele, az egyedül fontos oldal: a belső-ember ügye az, amiért az inkriminált cikk megszületett. A külső-ember felelete D. E. és „sz. c.“ részé-

ről, — de meg vagyok győződve, hogy minután a külső-emberére nézett — a tiltakozás, a legnyersebb visszautasítás volt. Mert a külső-ember számára ez a cikk „gyalázkodás“ D. E. kifejezésével. De hát a belső-ember felelő részéről, valaki csak cikkem elolvasása lete?? A lélek szava? Ez szólaljon meg, mert ezt akarja megszólaltatni a cikk mindenki-ben. Ennek a számára azonban nem szükség a raport. Teljesen elég, ha ki-ki csendben Istennek mondja el, de Neki elmondja azt, hogy gyümölcsöt teremhessen a lélek. Mert így szól az Irás: „Honnét vannak háborúk és harcok közöttetek? Nem onnan-e a ti gerjedelmeitekből, amelyek a ti tagjaitokban vitéznek? Kívántok valamit és nincs néktek; gyilkoltok és irigykedtek és nem nyerhetitek meg; harcoltok és háboruszkodtok; és minden semmiték, mert nem kéritek. (Jakab lev. 4. r. 1—2. v.)

És végül hadd emeljek kifogást én is D. E. úr ellen, mint cenzor-anarchista ellen, aki engem a Kálvinista Világból ki akar tiltani, egyetlen és szerinte elegendő ok gyanánt említvén fel azt, hogy a világi atyafiak előtt az egyházi atyafiakhoz lellem szerint igazságot mertem szólani! Tanácsul erre csak azt mondhatom, hogy ne emberek előtt szégyeljük külsőleg a szégyelni valót, hanem mindenek felett Isten előtt, mert csak ez utóbbiból fakadhat élet. Egyebekben pedig a világi atyafiak kiskorúsítása s magunknak előttük való takargatása, s így nem igaz szímben való feltüntetése igazán nem Kálvin szerint való, még kevésbé Szentírás szerint való dolog. Az a papi prestige, ami csak így tud megállani, vagy csak így tud létrejönni, igen korhadt, következőképpen igen értéktelen kell legyen; tehát elvetendő. E helyett higgyük el és fogadjuk el, hogy: „Az Ige és Szentlélek bennünk, nekünk mindig erő s védelmünk!“ Bizzunk hát ebben félelem nélkül világi testvéreinkkel együtt, hogy beteljék kivétel nélkül mindannyiunkon, kik „választott nemzetség“ királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagyunk az Ige: „Levetvén azért minden gonoszságot, minden álnokságot, képmutatást, irigykedést és minden rágalalmazást, mint most született csecsemők, a tiszta, hamisítatlan tej után vágyakozzatok, hogy azon növekedjete. Mivelhogy izlettetek, hogy jóságos az Úr, akihez járulván, mint élő, az emberektől ugyan megvetett, de Istennél választott, becses kőhöz. Ti magatok is, mint élő kövek épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokkal áldozzatok, amelyek kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által.“ (I. Péter 2. r. 1—5. v.)

De szükséges a „Tiltakozunk“ cikk érin tett, utolsó kibekezdését itt azért is szóvá tenem, mert D. E. úr a jogtalannak kikiáltott egyházi cenzura, s a még inkább sérelmezett

egyházi meg-nem-hallgattatás, „lekezelés“ miatt bontott zászlót *mindenkinek szíve szerinti szólásszabadságot* biztosítva. S íme, most a „Tiltakozunk“ végén egészen olyannak látom, mint a császárrá koronázott Napoleon-konzult, persze *n a g y o n* miniature-nagyságban.

Biró Mózes.

Bethlen Gábor keresztyén élete.

(Ifjú Erdély kiadása, 1929. Ára 10 leu.)

Az aktualitások, a történelem tízes, százas fordulói involválják azt, hogy egy csomó könyv kerüljön ki a közönség kezébe. Az „írók“ és a „kiadók“ jó üzletet csinálnak, hiszen a legszebb, legnemesebb nemzeti és vallásos „érzéseinkre“ appellálnak, úgyhogy ma már belénk idegződött az, hogy szégyeljük magunkat, ha valamelyik száz, kettő — sőt háromszáz esztendővel ezelőtt született vagy elhalálozott nagy emberünkről a jelzett évfordulón megjelent könyvünk nincsen meg.

Az írók visszaélnék azzal, amit a történelem reánk hagyott s boldog, boldogtalan könyvet, cikket ír, ha olyan szerencséje van, hogy az ilyen „történészek“ között — nyugodtan nevezhetném ezeket „történész-molyoknak“ is, akik kirágnak a drága, multból reánkmaradt fóliánsokat — elsőnek fedez fel valami centennáriumot. Valóságos hajsza folyik ma azért, hogy a mult tízesszámrendszer szerinti fordulót „a művelt közönség“ számára traktálják, nem! kitalálják.

De! — és hála az Istennek, hogy ebben az évfordulókháosban is van *de!* — László Dezső könyvét nem illetheti ez a vád.

A könyv a maga nemében első: Bethlen Gábor keresztyén életéről még senki sem írt. S ha a szekfügyulamentes históriákban van is utalás Bethlen Gábor lelki életére, nem nézi senki benne azt a mély s igazán kálvini predestinációs hitet, mint ahogy azt a László Dezső könyvében feltalálhatjuk. Ott keresi fel Bethlen Gábort, ahol igazán meg lehet találni: a leveleiben, írásaiban, bizonyágtételeiben.

„Keresztyén élet alatt az Isten által minden vonatkozásban meghatározott életet ér-

tünk — írja L. D. „Bethlen számára a predestináció nem dogma, amiről vitatkozni szoktak, hanem élete legdrágább tapasztalata. Ez ad alapot, komoly, határozott tartalmat és célt életének. Az ő predestinációs hite nem valami fátum hit, nem a kérlelhetetlen sors megváltozhatatlan fordulataiba való belétörődés, hanem a felséges Uristen valóságába való *belekapcsolódás*. Az ő életében tükröződő Isten hatalmas, felséges Isten, aki az övéit kemény kézzel erősen tartja, oltalmazza és felhasználja, de aki minden hűtelenséget kemény szigorral büntet.“ L. D. kimutatja, hogy igaztalan az a vád, amellyel Bethlent támadni szokták, hogy t. i., akkor, amikor az ember élete végét közeledni érzi, könnyű Istenhez fordulnia! A halálos ágyától visszafelé mutatja ki, hogy Bethlen életében a „kitámadásoktól“ kezdve a naponkénti szorgalmas bibliaolvasásig, országáért, hozzátartozóiért vívott aggodásáig mindent „Öszentfelsége legkegyelmesebb akaratja szerint tekintett. Élete vívódó keresztyén élet: ... száma nélkül fárasztottuk elménket“, ... gondolkodtunk a magyar nemzetnek sorsán“. De evangéliumi értelemben keresztyén élet: „... *nemcsak az elvett jókért, hanem a csapásokért is hálára van kötelezve*. Élete nemcsak ajándékok hanem szenvedések és csapások sorozata, de előtte ismeretlen az Isten ellen való zúgolódás...“ — „... *a segítséget és támogatást kérő imádság éltető levegője*.“

Hadviseléseinek Kálvin Intitucióján való megalapozottságát L. D. ezzel a frappáns idézettel jelzi: Ugy hordom őket — t. i. a katonákat —, hogy mindenütt összefogott kézzel imádják Istent érettük.“ Itt kiviláglik, hogy mennyire más az ő hadviselési alapja! Nem a wallensteini háborúskodási alap: *den Krieg nährt der Krieg selbst!*

Rámutat arra, hogy Bethlen babonás volt. De: . ez a babonás hit nem egyedül Bethlen Gábor gyengesége, hanem korjelenség. Keresztyén élete szempontjából akkor lenne veszedelem, ha Istent még ezeknél a hatalmaknál is nagyobbak nem látná. Hogy akkor a betegségek okát a rontásban látták, olyan természetes, mint ahogy ma a baktériumokban találjuk meg legtöbb betegség okozóit.“ S bár ezzel az idézettel: (felsége betegsége alkalomával írja Bethlen) . azon istentelen embe-
reket intsék, ijesszék és csak valamelyik meg-

gyógyítana az Ur Isten akaratjából, bátor szívem annak megkegyelmezni.“ akarja fenti állítását alátámasztani — mégis úgy érezzük, hogy kevés ez az argumentum.

Azonban sem ez, sem pedig az nem von le a könyv értékéből, hogy azok a kommentárok, amiket Bethlen leveleihez fűz igen sokszor feleslegeseknek tűnnek fel előttünk; a célt, amit el akar érni, eléri:

„Hisszük Isten segedelmével sikerült rámutatnunk azokra a pontokra, amelyek mutatták, hogy volt köze Istennek Bethlen Gáborhoz és viszont neki is az Istenhez.“

Nagy József.

A Székely Nemzeti Múzeum emlékkönyve. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe ezt a nagyjelentőségű művet, amely a székely nemzet múltjának és jelenének, a székely föld gazdaságának valóságos tárháza. Közelebről részletesen fogunk foglalkozni ezzel az eseményszámamenő művel. Szeresse meg mindenki, aki teheti s tanulmányozza mindenki, aki a mi sajátos magyar életünk gazdaságába elmélyedni kíván. A mű ára 600 lej s kapható minden magyar könyvkereskedésben.

Hazatért testvéreink. Körössy József, a kolozsvári Magyar-utcai ref. iskolának 42 éven át volt igazgatója, presbyter, 67 éves korában elhalt.

Sipos György májai ref. nyug. lelkész, életének 71-ik évében elhunyt.

Pávay Vajna Imre, az orbai egyházmegye gondnoka, 1929 október 11-én, 71 éves korában elhalt.

Chevassus Ferenc, a marosvásárhelyi kollégium nyug. tornatanára, 1929 október 7-én elhalt.

Legyen áldott emlékeztük.

A kolozsvári Farkas-utcai református templomot, melynek alapítási ideje 1486-ban, Mátyás király korára nyúlik vissza s a templom két ízben is leégett, kriptájában pedig nemzeti nagyjaink, s így többek között Apaffy Mihály fejedelem gyermekei, Grf. Bánffy György Erdély első gubernátorának földi maradványai nyugosznak, — a presbyterium határozata folytán restaurálni fogják. Az ehhez szükséges pénzüsszeg közadakozásból került elő.

Az erdélyi ref. egyházkerület elnöksége, az egyházkerület ez évi rendes közgyűlését 1929 november

23-ik napjára hívta össze Kolozsvárra. A közgyűlés főbb tárgyai a következők: 1. Püspöki és igazgatósági évi jelentések. 2. Ifjú lelkészek felszentelése. 3. Az egyházkerület 1928. évi számadása, 1930. évi költségvetése. 4. Nyugdíjbizottsági javaslatok. 5. A nyugdíj intézet 1928. évi számadása és 1930. évi költségvetés. 6. Jelentés a Szeretetház és leánygimnázium kibővítéséről. 7. A Szeretetház új szervezeti szabályzata. 8. Új liturgia bevezetése. 9. Jelentés a zsinati tagokban történt változásokról. 10. Kántorképesítő szabályzat. 11. Az új elemi iskolai vallástani tanterv. 12. Új középiskolai vallástani tanterv. 13. Választások. 14. Egyházi, iskolai- és nyugdíj intézeti folyóügyek. 15. Bizottságok jelentései. A közgyűléssel kapcsolatban emlékkünnepély fog tartatni Bethlen Gábor fejedelem, egyházunk legnagyobb patrónusa halálának 300 éves évfordulóján, valamint emlékkünnepélyt tartanak hai Nagy Károly ref. püspök síremléke előtt.

A kolozsvári egyházmegye folyó évi október 17-én tartotta meg évi közgyűlését. Máthé Sándor esperes tartalmas jelentésének tudomásul vétele után megválasztották a dr. Sárkány Lajos elhalálozásával megüresedett egyházmegyei gondnokot: Gál Jenő egyházmegyei főjegyző személyében, míg az egyházmegyei főjegyző dr. Szász Ferencz lett. A közgyűlés határozatilag kimondotta, hogy az egyházmegye területén elhelyezést igénylő református árváknak a szászvárosi árvaházban elhelyezésükkel felmerülő mindenféle költséget hordozni fogja.

A szegedi protestáns férfiak közös összejövetel tartottak. Megbeszélés tárgyát képezték: „Mit várnak a presbyterek a lelkészektől?“ és „Mit várnak a lelkészek a presbyterektől?“.

A bethleni egyházközség két tantermes iskolát épített megfelelő tanítói lakkkal. Az épület megteremtésében igen nagy szerepe volt: Grf. Bethlen Pál és nejeének, valamint Grf. Bethlen Bélának, nemkülönben Bethlen László Grf. és nejeének. De kivették a részüket a ref. egyházközség hívei is, mert az évi egyházi adójuknak erre a célra tiszszeressé ajánlották fel fizették be önként az egyházközség pénztárába.

Mit teszek a külmiszióért?

Krisztus Urunk missziói parancsának (Mt. 28 18—20.) a betöltését sem tanítványai, sem egyháza el nem háríthatja magáról. Ezt látták meg a vizaknai konferencián megjelent széniorok és keresni kezdték az utat a pogány népekért való felelősség felbresztésére.

Nyilvánvaló, hogy vannak már, akiket éget ez a kérdés, de elszigetelten és aktív munka nélkül. Még azt sem tudjuk, hogy kik imádkoznak a misszióért. Pedig bizonyára sokan vannak már, (lelkészek, tanárok, tanítók, gyülekezeti tagok, bibliakörösök, vasárnapi iskolai vezetők) akik imádkoznak, érdeklődnek, adakoznak és tuskodnak érte. Hogy közelebb vihesük életünket e szolgálathoz: imában, munkában egyaránt szükség van a lelki kapcsolatra és közösségre.

E célból bocsátom ki e felhívást az Ifj. Ker. Egyesület Szénior Osztálya megbízásából és kérek minden testvért, hogy Isten előtti felelőssége tudatában írja meg egy levélben folyó évi december 15-ig nekem, (Bedő Béla lelkész, Zábala—Zabola, jud. Treiscaune—Háromszék m.) hogy— csakis az Isten

lelke indításából! — mit tesz külmiszióért. (Imádkozás, misszió-tanulmányozás, adakozás, misszió-ismertetés, misszióra-készülés, stb.).

„Így szól az Úr: Kevés az, hogy nekém szolgálj, a Jákob nemzetségének megépítésére és Izrael megszabadultjainak visszahozására: sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!” (Ésaiás 49:6).

Imádkozunk, hogy az Isten tegyen 'minket alázatos eszközökké.

Cliffside Shadyside a newyorki független magyar református egyház leányegyháza, a miként igen sok amerikai egyházközség, bevezette a boritékos perselyezést. Ez azt jelenti, hogy minden konfirmált egyháztagnak megkapja nevére kiállított boritékot és az Isten dicsőségére és egyházunk építésére szánt perselypénzeiket e boriték útján juttatják el rendeltetési helyekre.

A **Magyar Egyház** című amerikai lap örömmel számol be azokról az eredményekről, melyet az ottani legtöbb református egyházközség által bevezetett u. nyári iskolákkal elértek. Ezekben a továbbképzésen kívül, leginkább a magyar nyelv elsajátítása s illetve gyakorlása képezte a legfőbb tantárgyat.

Böles mértékletesség: ez valál, jó Gábor!
Szépcséken felvitted Isten jóvoltából.
Tetőn se ragadt el győzedelmi mámor:
Naggyá lőtt az ország s megmaradt a tábor.

A **dési ref. egyházmege** Nőszövetsége 1929 aug. 4-én megtartott évi közgyűlésén többek között főbb vonásokban az alábbi tevékenységről számolt be:

Koltó-katalinban szegény hiveit ebédrel látja el, beteg testvéreit állandóan látogatja;

Esztényben a kevés számú kis szövetség templomot takarít és gondoz, szegényekb sorsu hiveinek kb. 30 drb. énekes könyvet vásárolt, vallásos éneket tanít rendszeresen úgy a felnőtteknek, mint a gyermekeknek még a filiákban is.

Magyarlápón a szövetség egyik tagja temetési zászlót, másik perselyt adományozott, a harmadik 10,000 leus alapítványt tett a templom fűtési céljára.

A **kozárvári** nőszövetség munkája az iskolás gyermekek felé irányult. A tél folyamán 12 Monostorról bejáró iskolás gyermeket láttak el élelemmel, ezenkívül könyvtáralapot létesítettek.

Désen a beteg hittestvéreket állandóan látogatják és a segélyre szorultakat támogatják. Van leány, asszony és ifjúsági bibliaköre. Irodalmi munkák jutalmazására 6 pályadíjat tűzött és osztott ki. Szegény sorsu iskolás gyermekeket egész tanév folyamán ruhával, könyvvel és írószerezrel látott el. 18 elagott szegény hittestvért állandó havi segélyben részesített. A szegény betegeket ingyen gyógyszerrel látta el és díjtalan orvosi kezelésben részesítette.

Csútkigorbón, Szurdukon, Szelecskén, Nagysomkúton a nőszövetség tagjai az ottani gyermekeket rendszeres oktatásban részesítik, írni, olvasni tanítják, így igyekeznek pótolni a hiányzó felekezeti iskolát.

Désaknán tevékeny részt vett a kultúrház felépítéséhez és orgona javításhoz szükséges pénzösszeg összehozásában.

A **Lorántffy-Diakonissza-Otthon** újult erővel folytatja a diakonissza nevelés nemes munkáját, immár az új lelkes: Csürös István vezetésével. Még néhány református leány számára, aki hivatást érez a diakonissza pályára s megfelel a felvétel egyéb követelményeinek is, van hely. A vezetőség kéri a társadalom minden tagját, hogy a gyülekezeteik arra való leányainak hívják fel a figyelmét a Lorántffy-Diakonissza-Otthonra. Budapest, X. Család utca 8 sz.

A **dési és széki egyházmege** lelkesi konfe-

renciája a következő határozatot hozta: 1. A lelkesek istentiszteleti imádságaikban is, alkalmilag emlékezzenek meg a testvér gyülekezetekről, azok kísértésről, szenvedéseiről avagy örömeiről, egész anyaszentegyházunkról, sőt külföldi hittestvéreinkről is. Ezen alkalmak összeköthetők a szegény gyülekezetek felségélyezésére, illetve külmiszióra fordított perselyezésére. 2. Az igehirdetésben kálvinista hitünk alapigazságai domboríttassanak ki és öntudatosíttassanak. 3. Presbyteri és ifjúsági konferenciák, kirándulások, gyülekezési ünnepélyek alkalmával ismertessék meg a gyülekezetekkel a más gyülekezetekben levő vallásos és kulturális estéket. A gyülekezeteknek az egész anyaszentegyház élete nevezetesebb mozzanatairól állandó értesültsége legyen. 4. Egymást meglátogató lelkipásztorok keressenek és adjanak alkalmat egymásnak a gyülekezet megismerhetésére, esetleg szolgálatáttételre. 5. Áldás és baráti üdvözlések közvetítésével — mint az apostoli levelekben — erősítsék az egyszer megkezdődött testvéri kapcsolat. 6. A gyülekezetek közötti testvéri kapcsolatok zálogául erősítsenek a lelkipásztorok egymásközötti kapcsolatait. 7. Keressék meg a Főtiszteletű Püspök úr azoncélból, hogy olyan egyházmegyékben, mint a dési és széki, hol a szórványok nagy számai miatt azoknak az anyaegyházaknak lelkeszei által való gondozása nem lehet kielégítő, miképpen lehetne utazó s. lelkeszi állást megszervezni és miként biztosítható azoknak kongruája. 8. A szórványokban lakó hívek ingyen traktátusokkal való ellátására ajánltassék fel minden lelkes részéről a II-ik negyedévi kongrua egy száza-léka. 9. Keressenek meg Egyházkerületünk vezetőemberei s általuk a Királyhágómelléki egyházkerület vezető emberei is, hogy valamelyes formában önálló gazdasági élet induljon meg s illetve idevágólag megfelelő akció tétessék folyamatba, figyelemmel Anyaszentegyházunk csaknem egy milliós lélekszámára, az egyes egyházak, valamint a hívek által bírt tekintélyes vagyoni erőre.

Grf. Dégenfeld-Schomburg Pál egyházmegyei gondnok 25,000 kötetes Br. Podmanicky Gézántól örökölt könyvtárát, amely túlnyomórészt evangélikus egyházi vonatkozású könyvekkel tartalmaz, az evangélikus egyetemes egyháznak adományozta. A nagy értékű könyvtárát az ev. egyház a budapesti székházába helyezi el.

A **11 év óta lefoglalt és sok utánjárás után visszaadott** bukaresti református iskolának és a benne elhelyezendő imaháznak a felszentelése fényes egyházi ünnepségek között folyó évi szeptember 8-án ment végbe. Ugyanakkor megalakult a bukaresti nőszövetség is.

Pestvármegye örökös törvényhatósági tagjává választotta dr. Ravasz László dunamelléki püspököt.

A **III. Orsz. Presbiteri Értekezlet** megállapítása szerint „Magyar kálvinisták kezünkben a bibliával állunk az evangéliumi és nemzeti igazságok szikláján.” Hogy megálljuk helyünket a végső diadalig, szükséges, hogy Biblia csakugyan minden olvasni tudó protestáns magyar naponként használt kézikönyve legyen. A Biblia elterjesztése és legolvasottabb magyar könyvvé tétele célját szolgálja a Magyar Ifj. Biblia terjesztők mozgalma, mely ingyen küldi meg bibliaolvasó kalauzát a kívánt példányszámot bárkinek is, ha azt levelezőlapon Rákospalota, Arany János út 49 sz. címtől kéri. (R. F.)

A **királyhágómelléki ref. egyházkerület** 10,000 leut küldött a bukaresti esperesi hivatalhoz a regáli szórvány gyülekezetek gondozási költségeire.

Az **ungtarnóci egyházközség** közgyűlése elhatározta, hogy augusztus hó első vasárnapját, ezután minden évben „árvák vasárnapjává” avatja s az így